

Marseille – De aankomst

Op 28 februari 1815 meldde de uitkijk van Notre-Dame-de-la-Garde het binnenlopen van de Pharaon, een driemaster die Izmir, Triëst en Napels had aangedaan.

Zoals gewoonlijk voer meteen een kustloods de haven uit, passeerde het Château d'If en kwam langsij het schip tussen Kaap Morgiou en het eiland Riou. Zoals gewoonlijk ook stroomde de borstwering van het fort Saint-Jean vol nieuwsgierigen, want de komst van een schip is in Marseille altijd een hele gebeurtenis, vooral wanneer dat schip, zoals de Pharaon, ooit op de werven van het oude Phocaea werd gebouwd, getakeld en gestuwd, en aan een reder van de stad toebehoort.

Ondertussen naderde het schip. Het had met succes de zee-engte gepasseerd, die door een vulkanische schok tussen de eilanden Calseraigne en Jarre was ontstaan. Het had Pomègues omvaren en kwam met zijn drie marszeilen, grote fok en bezaan dichterbij, maar zo langzaam en zo zwaarmoedig dat de nieuwsgierigen zich – vanuit het instinct dat een ramp voorvoelt – afvroegen welk ongeluk zich aan boord had kunnen afspelen. Degenen die iets afwisten van scheepvaart beweerden dat het ongeluk, als er althans sprake was van een ongeluk, niet op het schip zelf kon slaan, want uit alles bleek dat het naderende schip volgens de regels van de kunst werd bestuurd. Het anker lag gereed om uitgeworpen te worden, het boegstag was gevierd. Naast de loods die op het punt stond om de Pharaon door de enge toegang de haven van Marseille binnen te leiden, stond een jongeman met kwieke gebaren en een waakzame blik, die elke beweging van het schip in het oog hield en elk bevel van de loods herhaalde.

Het vage gevoel van onrust dat boven de menigte hing, greep een van de toeschouwers op de esplanade van Saint-Jean zozeer aan dat hij het aanmeren van het schip niet kon afwachten. Hij sprong in een bootje en gaf bevel de Pharaon tegemoet te roeien. Hij bereikte het schip voor de inham van La Réserve.

Toen hij het bootje zag komen, verliet de jonge zeeman zijn post naast de loods, nam zijn pet af en boog zich over de scheepsreling. Het was een rijzige kerel van een jaar of achttien, twintig met mooie donkere ogen en gitzwart haar. Zijn hele voorkomen straalde een rust en een zelfzekerheid uit die tekenend zijn voor mannen die sinds hun kinderjaren gevaren onder ogen hebben gezien.

‘Hé, ben jij het, Dantès!’ riep de man in het bootje. ‘Wat is er aan de hand?’

Waarom hangt er zo'n waas van droefheid over het schip?

'Een grote ramp, monsieur Morrel!' antwoordde de jongeman. 'Een grote ramp, vooral voor mij: ter hoogte van Civitavecchia hebben we onze bovenste beste kapitein Leclère verloren.'

'En de lading?' vroeg de reder vlug.

'Die is behouden, monsieur Morrel, ik denk dat u op dat punt niet te klagen zult hebben. Maar die arme kapitein Leclère...'

'Wat is hem overkomen?' vroeg de reder zichtbaar opgelucht. 'Wat is de kapitein dan toch overkomen?'

'Hij is dood.'

'Overboord gevallen?'

'Nee meneer, gestorven aan hersenontsteking, onder vreselijke pijnen.'

Daarop wendde hij zich tot de bemanning.

'Hola, hé!' zei hij. 'Iedereen op zijn post voor het bergen van de zeilen!'

Hij werd op slag gehoorzaamd. Een tiental matrozen nam hun posities in: één aan de schoten, een ander aan de brassen, en de rest aan de vallen, geien en gordings.

De jonge zeeman wierp achteloos een blik op de bezigheden en toen hij zag dat zijn bevelen werden uitgevoerd, wendde hij zich opnieuw tot de reder.

'Maar hoe is het gebeurd?' nam die het gesprek weer op waar de jonge zeeman het had afgebroken.

'Ach, meneer, volkomen onverwacht. Na een lang gesprek met de havenmeester verliet kapitein Leclère heel opgewonden Napels. Vierentwintig uur later kreeg hij koorts en drie dagen later was hij dood... We hebben hem een zeemansgraf gegeven. Hij rust ter hoogte van het eiland Il Giglio, gewikkeld in een hangmat, zoals het hoort, met een kogel van zesendertig pond aan zijn voeten en een tweede aan zijn hoofd. Voor zijn weduwe hebben we zijn erekruis en zijn degen meegebracht.' En met een weemoedige glimlach voegde de jongeman eraan toe: 'Het is anders wel kras. Tien jaar heeft hij tegen de Engelsen gevochten, en waarvoor? Om net als iedereen in zijn bed te sterven.'

'Tja, wat wil je, Edmond!' hernam de reder, die hoe langer hoe meer scheen op te kikkeren. 'Sterfelijk zijn we allemaal en de ouderen moeten nu eenmaal plaatsmaken voor de jongeren, anders komt niemand hogerop. En nu je me verzekert dat de lading...'

'Behouden is, monsieur Morrel, daar sta ik borg voor. Bij deze reis kunt u rekenen op een winst van minstens vijftientigduizend frank.'

Omdat ze juist de ronde toren passeerden, riep de jonge zeeman daarop: 'Gei de marszeilen, fok en bezaan! Anker gereedhouden!'

Het bevel werd bijna even prompt uitgevoerd als op een oorlogsschip.

'Strijk en gei overal!'

Bij het laatste bevel werden alle zeilen neergelaten en liep het schip bijna onmerkbaar uit.

‘Als u nu aan boord wilt komen, monsieur Morrel,’ zei Dantès, die merkte hoe ongeduldig de reder was. ‘Uw boekhouder, monsieur Danglars, komt juist zijn hut uit. Hij zal u alle inlichtingen verschaffen die u maar wenst. Ik moet nog even toezien op het ankeren en het schip in de rouw steken.’

De reder liet het zich geen tweemaal zeggen. Hij greep een kabel die Dantès hem toewierp en met een handigheid waar een zeeman zich niet voor zou hoeven schamen, klom hij de ijzers in de scheepsbuik op, terwijl de jongeman zijn plaats als eerste stuurman weer innam en het gesprek overliet aan de man die hij Danglars had genoemd. De laatste kwam zijn hut uit en liep inderdaad op de reder toe.

De nieuwkomer was een man van ongeveer zesentwintig jaar met een afstotelijk gezicht, kruiperig tegenover zijn meerderen en grof tegenover zijn minderen. Dat alles, boven op de positie van kashouder – die op zich al volstaat om aan boord afkeer in te boezemen – maakte dat die man bij de matrozen even gehaat werd als Edmond Dantès geliefd was.

‘Nou, monsieur Morrel,’ zei Danglars, ‘u hebt al gehoord wat ons overkomen is, nietwaar?’

‘Ja, ja, die arme kapitein Leclère! Hij was een moedig en eerbiedwaardig man!’

‘Een uitstekend zeeman vooral, gepekeld tussen hemel en water, zoals het iemand betaamt die belast is met de belangen van een vooraanstaande firma als Morrel & Zoon,’ antwoordde Danglars.

‘Maar,’ zei de reder, zijn blik gericht op Dantès, die een ankerplaats zocht, ‘in mijn ogen hoeft u niet zo’n ouwe rot te zijn als je wel denkt om je vak te verstaan, Danglars. Zie maar hoe onze vriend Edmond zijn werk doet, als iemand die geen raad meer nodig heeft.’

‘Zeker,’ zei Danglars, terwijl hij Dantès een hatelijke blik toewierp. ‘Dat is jong en deinst nergens voor terug. De kapitein was nog niet koud of hij heeft het bevel overgenomen zonder iemand wat te vragen. En hij heeft ons anderhalve dag op Elba laten verliezen in plaats van direct naar Marseille terug te keren.’

‘Dat hij het bevel heeft overgenomen, was zijn plicht als eerste stuurman,’ zei de reder. ‘Maar dat hij anderhalve dag op Elba heeft verloren, is verkeerd, of het zou moeten zijn dat het schip averij had opgelopen.’

‘Het schip maakte het even goed als ik, en zoals ik wens dat u het maakt, monsieur Morrel. Die anderhalve dag is verloren gegaan vanwege een gril, alleen voor het plezier om aan wal te gaan, meer niet.’

‘Dantès,’ richtte de reder zich tot de jongeman. ‘Kom eens hier.’

‘Pardon, meneer,’ zei Dantès, ‘ik ben zo klaar.’

Daarop zei hij tegen de bemanning: ‘Vallen laten!’

Het anker viel met luid ratelende ketting. Dantès bleef op zijn post, ondanks de aanwezigheid van de loods, en wachtte tot ze klaar waren. Toen riep hij: 'Wimpel halfstok, vlag in sjouw, en kruis de ra's!'

'Ziet u,' zei Danglars. 'Hij denkt al dat hij kapitein is. Ik zei het u toch.'

'En dat is hij ook,' zei de reder.

'Ja, op de handtekening van u en uw vennoot na, monsieur Morrel!'

'Verdorie, waarom zouden we hem niet op die post laten?' zei de reder. 'Hij is jong, dat weet ik ook, maar hij lijkt me geknipt voor zijn taak en buitengewoon ervaren.'

Danglars' gezicht betrok.

'Pardon, monsieur Morrel,' zei Dantès, naderbij komend, 'nu het schip voor anker ligt, ben ik geheel tot uw dienst. U had me groeopen, toch?'

Danglars deed een stap naar achteren.

'Ik wilde je vragen waarom je op Elba aan land bent gegaan.'

'Geen idee, meneer. Ik heb daarmee het laatste bevel van kapitein Leclère uitgevoerd die me op zijn sterfbed een pakje voor grootmaarschalk Bertrand had gegeven.'

'En heb je hem gezien, Edmond?'

'Wie?'

'De grootmaarschalk?'

'Ja.'

Morrel keek om zich heen en nam Dantès apart.

'En... hoe maakt de keizer het?' vroeg hij begerig.

'Goed, voor zover ik kon zien.'

'Je hebt de keizer dus ook gezien?'

'Hij kwam binnen toen ik bij de maarschalk was.'

'En heb je hem gesproken?'

'Nou ja, hij heeft mij gesproken, meneer,' antwoordde Dantès met een glimlach.

'En wat heeft hij tegen je gezegd?'

'Hij heeft me allerlei vragen gesteld over het schip: wanneer we naar Marseille waren vertrokken, welke route we hadden gevolgd, wat we voor lading hadden. Als het schip leeg was geweest en ik was de eigenaar geweest, dan had hij het wel willen kopen, denk ik. Maar ik heb gezegd dat ik alleen maar eerste stuurman was en dat het schip aan de firma Morrel & Zoon toebehoorde. "Aha," zei hij toen, "die ken ik. De Morrels zijn reders van vader op zoon, en er was een Morrel die in hetzelfde regiment als ik heeft gediend, toen ons garnizoen in Valence lag."'

'Bij God, het is nog waar ook!' riep de reder vrolijk uit. 'Dat was Policar Morrel, mijn oom, die kapitein is geworden. Dantès, zeg tegen mijn oom dat de keizer zich

hem nog herinnert, en je zult zien dat de ogen van die oude gardesoldaat vol tranen springen.' De reder klopte de jongeman vriendelijk op de schouder, en vervolgde: 'Kom op, je hebt er goed aan gedaan de instructies van kapitein Leclère op te volgen en Elba aan te doen, al zou je last kunnen krijgen als men te weten komt dat je de maarschalk een pakje hebt gegeven en met de keizer hebt gesproken.'

'Hoe zou ik daar last mee kunnen krijgen, meneer?' zei Dantès. 'Ik weet niet eens wat er in het pakje zat en de keizer heeft me alleen maar vragen gesteld die hij om het even wie had kunnen stellen. Neem me niet kwalijk, daar komen de mannen van de quarantaine en de douane. Als ik zo vrij mag zijn?'

'Ga je gang, Dantès!'

Terwijl de jongeman zich verwijderde, kwam Danglars weer dichterbij.

'Wel,' zei hij, 'hij heeft u blijkbaar goede redenen genoemd waarom hij Portoferraio heeft aangedaan.'

'Zeer goede redenen, mijn beste Danglars.'

'Nou, zoveel te beter!' antwoordde de laatste. 'Want het is altijd pijnlijk om te zien dat een maat verzaakt.'

'Dantès heeft zijn plicht gedaan,' antwoordde de reder, 'er valt niets op aan te merken. Kapitein Leclère had hem dit ophoud bevolen.'

'Over kapitein Leclère gesproken, heeft hij u geen brief van hem gegeven?'

'Wie?'

'Dantès?'

'Aan mij? Nee! Had hij dan een brief?'

'Ik dacht dat kapitein Leclère hem behalve een pakje ook een brief had toevertrouwd.'

'Over wat voor pakje heb je het, Danglars?'

'Het pakje dat Dantès te Portoferraio heeft afgegeven.'

'Hoe weet je dat hij te Portoferraio een pakje moest afgeven?'

Danglars kreeg een kleur.

'Ik kwam langs de deur van de kapitein, die halfopen stond en zo zag ik hem een pakje en een brief aan Dantès geven.'

'Hij heeft er mij niets van gezegd,' zei de reder, 'maar als hij een brief heeft, zal hij me die wel geven.'

Danglars dacht even na.

'In dat geval, monsieur Morrel,' zei hij, 'wil ik u vragen het er verder niet met Dantès over te hebben. Ik zal me vergist hebben.'

Op dat moment kwam de jongeman terug. Danglars verwijderde zich.

'Wel, beste Dantès, ben je vrij?' vroeg de reder.

'Ja meneer.'

'Het heeft niet lang geduurd.'

'Nee, ik heb de douaniers de lijst van onze goederen gegeven. Wat de haven-

dienst betreft, die had iemand met de kustloods meegestuurd en aan hem heb ik onze scheepspapieren gegeven.'

'Dus heb je hier niets meer te doen?'

Dantès wierp een vluchtige blik om zich heen.

'Nee, alles is in orde,' zei hij.

'Je kunt dus bij ons komen dineren?'

'Neem me alstublieft niet kwalijk, monsieur Morrel, maar ik moet eerst naar mijn vader. Ik ben u echter heel dankbaar dat u mij deze eer aandoet.'

'Juist, Dantès, heel juist. Ik weet dat je een goede zoon bent.'

'En...' vroeg Dantès enigszins aarzelend. 'Weet u of hij het goed maakt, mijn vader?'

'Ik denk van wel, Edmond, al heb ik hem de laatste tijd niet gezien.'

'Tja, hij zit altijd in zijn kamertje.'

'Wat er in elk geval op wijst dat hij niets tekort is gekomen terwijl je weg was.'

Dantès glimlachte.

'Mijn vader is trots, meneer. Zelfs als hij van alles tekort was gekomen, dan nog zou hij aan niemand ter wereld iets gevraagd hebben, behalve aan God.'

'Goed, maar na dat bezoek rekenen we op je!'

'Neem me niet kwalijk, monsieur Morrel, maar ik heb een tweede bezoek af te leggen dat me niet minder na aan het hart ligt.'

'Ach, dat is waar, Dantès! Ik vergat dat er in het dorp van de Catalanen iemand is die al even ongeduldig op je wacht als je vader: de mooie Mercédès.'

Dantès glimlachte.

'Haha!' zei de reder, 'het verbaast me niets dat ze tot driemaal toe is komen vragen of er nieuws was van de Pharaon. Verdorie, Edmond, je bent niet te beklagen met zo'n leuk liefje.'

'Ze is mijn liefje niet, meneer,' zei de jonge zeeman ernstig. 'Ze is mijn verloofde.'

'Dat wil nog wel eens op hetzelfde neerkomen,' antwoordde de reder lachend.

'Niet voor ons, meneer,' antwoordde Dantès.

'Kom, beste Edmond,' vervolgde de reder, 'laat ik je niet langer ophouden. Je hebt mijn zaken zo goed afgewikkeld dat ik je graag de tijd gun om aan die van jezelf te denken. Heb je geld nodig?'

'Nee meneer, ik heb mijn hele gage van de reis, bijna drie maanden.'

'Je bent een goede kerel, Edmond.'

'En daar komt bij dat ik een arme vader heb, monsieur Morrel.'

'Ja, ja, ik weet dat je een goede zoon bent. Ga nou maar snel naar je vader toe. Ik heb ook een zoon, en ik zou het niet kunnen verdragen dat iemand hem na een reis van drie maanden bij me weg zou houden.'

'Dus ik kan gaan?' zei de jongeman.

‘Ja, als je me verder niets te vertellen hebt.’

‘Nee.’

‘Heeft kapitein Leclère je op zijn sterfbed geen brief voor mij gegeven?’

‘Hij kon niet meer schrijven, meneer. Maar dat herinnert me eraan dat ik u veertien dagen verlof moet vragen.’

‘Om te trouwen?’

‘Eerst om te trouwen, en dan om naar Parijs te gaan.’

‘Goed, neem je tijd, Dantès! Wij hebben een dikke zes weken nodig om het schip te lossen en we zullen pas over drie maanden weer zee kiezen... Maar over drie maanden reken ik op je.’

Morrel gaf de jonge zeeman een klopje op zijn schouder en vervolgde: ‘De Pharaon kan niet zonder zijn kapitein vertrekken.’

‘Zonder zijn kapitein!’ riep Dantès, en zijn ogen straalden van vreugde. ‘Meneer, wat zegt u daar? U beantwoordt mijn vurigste hartenwensen, meneer. Bent u echt van plan me tot kapitein van de Pharaon te benoemen?’

‘Als ik het alleen voor het zeggen had, zou ik je de hand geven en dan was de zaak beklonken. Maar ik heb een vennoot, en zoals het Italiaanse spreekwoord zegt: *Chi ha compagno, ha padrone* – wie een partner heeft, heeft een meester. Maar het is half beklonken, want van de twee stemmen heb je er al één. En vertrouw me maar, die tweede stem krijg je ook; ik zal er mijn uiterste best voor doen.’

‘O, monsieur Morrel,’ riep de jonge zeeman uit, en met tranen in de ogen greep hij de handen van de reder. ‘Ik dank u uit naam van mijn vader en van Mercédès.’

‘Al goed, al goed, Edmond. Voor goed volk is er een God in de hemel, wel verduveld! Ga naar je vader, ga naar Mercédès en kom dan bij mij.’

‘Zal ik u niet naar de wal terugbrengen?’

‘Nee, dank je. Ik blijf hier om met Danglars de rekeningen na te kijken. Ben je onderweg tevreden over hem geweest?’

‘Het is maar hoe je die vraag opvat, meneer. Tevreden als goed kameraad? Nee, want ik denk dat hij me niet kan luchten of zien sinds de dag waarop ik zo dwaas ben geweest om hem naar aanleiding van een kleine ruzie tussen ons voor te stellen om tien minuten op het eiland Montecristo aan land te gaan en het uit te vechten. Dat voorstel had ik niet mogen doen en hij heeft het terecht afgewezen. Maar als u bedoelt als boekhouder, dan geloof ik dat er niets op hem aan te merken valt en dat u tevreden zult zijn over zijn werk.’

‘Zeg eens, Dantès,’ vroeg de reder, ‘als jij kapitein van de Pharaon werd, zou je dan graag met Danglars scheep gaan?’

‘Of ik nu kapitein of eerste stuurman ben, monsieur Morrel,’ antwoordde Dantès, ‘ik zal altijd het grootste respect hebben voor diegenen die het vertrouwen van mijn reders bezitten.’

‘Vooruit, Dantès, ik zie dat je in alle opzichten een rechtschapen jongen bent. Ik wil je niet langer ophouden. Ga, want ik zie dat je op hete kolen zit.’

‘Heb ik dan nu uw verlof?’ vroeg Dantès.

‘Ga, zeg ik je.’

‘Kan ik uw bootje gebruiken?’

‘Ga je gang.’

‘Tot ziens, monsieur Morrel, en duizendmaal dank.’

‘Tot ziens, Edmond, en veel geluk!’

De jongeman sprong het bootje in, ging bij de achtersteven zitten en gaf het bevel hem op de Canebière af te zetten. Twee matrozen bogen zich meteen over hun riemen en zo snel als maar mogelijk was gleeed de sloep te midden van de honderden bootjes die de smalle doorgang tussen de twee rijen schepen van de havenmond naar de Quai d’Orléans versperren.

De reder keek hem glimlachend na tot hij de oever bereikte, zag hem op de stenen van de kade springen en opgaan in de bonte menigte die van vijf uur ’s morgens tot negen uur ’s avonds de Canebière vult, de beroemde straat waarop de moderne Phocaërs zo trots zijn dat ze met dat typische, uitgesproken accent van hen in volle ernst meedelen: ‘Als Parijs de Canebière had, dan zou Parijs een klein Marseille zijn.’

Toen de reder zich omkeerde, zag hij achter zich Danglars, die schijnbaar op zijn bevelen wachtte, maar in werkelijkheid evenals hij de jonge zeeman met zijn blik volgde.

Maar er lag een heel andere uitdrukking in de blik waarmee beiden dezelfde man volgden.

Vader en zoon

We verlaten Danglars, die worstelt met de demon van de haat en die de reder een of andere verdachtmaking tegen zijn kameraad probeert in te blazen. We volgen Dantès, die eerst de Canebière helemaal af loopt, vervolgens de Rue de Noailles in slaat, een huisje aan de linkerkant van de Allées de Meilhan binnengaat, de vijf verdiepingen van een donkere trap op vliegt – terwijl hij met één hand de leuning vasthoudt en met de andere het bonzen van zijn hart bedwingt – en die tot slot blijft staan voor een halfopen deur die uitkomt op een kleine kamer.

Daar woonde de vader van Dantès.

Het nieuws van de aankomst van de Pharaon had de oude man nog niet bereikt. Hij was op een stoel geklommen, en met beverige hand was hij bezig wat Oost-Indische kers en pijpbloemen op te binden langs het latwerk van zijn raam.

Plotseling voelde hij twee armen om zijn middel en hoorde hij een welbekende stem achter zich: ‘Vader!’

De oude man slaakte een kreet en draaide zich om. Toen hij zijn zoon zag, liet hij zich bevend en bleek in diens armen vallen.

‘Wat is er, vader?’ riep de jongeman ongerust uit. ‘Ben je ziek?’

‘Welnee, beste jongen. Maar ik verwachtte je niet, en het plezier, de emotie je onverwachts terug te zien... Ach, God, ik heb het gevoel dat ik ga sterven!’

‘Rustig maar, vader! Ik ben het, ik en niemand anders! Ze zeggen altijd dat plezier geen kwaad doet en daarom ben ik onaangekondigd naar je toe gekomen. Kom nou, lach toch in plaats van me met zulke verwilderde ogen aan te staren. Ik ben terug en we zullen samen gelukkig zijn!’

‘Zoveel te beter, jongen!’ hernam de oude man. ‘Maar hóé zullen we samen gelukkig zijn? Laat je me dan niet meer alleen? Kom, vertel me over je geluk!’

‘Moge God me vergeven dat ik me verheug over een geluk dat voortkomt uit de rouw van anderen,’ zei de jongeman. ‘Maar God weet dat ik nooit om een dergelijk geluk heb gevraagd. Het overkomt me en ik heb niet de kracht erover te treuren: kapitein Leclère is dood, en waarschijnlijk zal ik dankzij de bescherming van monsieur Morrel zijn plaats innemen. Stel je voor, vader, kapitein met twintig jaar! Met een gage van honderd louis d’or en een aandeel in de winst! Is dat niet meer dan waarop een arme matroos als ik ooit had kunnen hopen?’

‘Ja, jongen, inderdaad,’ zei de oude man, ‘dat heet geluk.’

‘Daarom wil ik van het eerste geld dat ik krijg een huisje voor je kopen, met

een tuin voor je Oost-Indische kers, pijpbloemen en kamperfoelie. Maar wat scheelt eraan, vader? Het lijkt wel of je je onwel voelt!

‘Geduld, geduld, het is zo over!’

De krachten van de oude man begaven het echter en hij viel achterover.

‘Wat krijgen we nu!’ zei de jongeman. ‘Kom, een glas wijn zal je doen opkikkeren, waar staat de wijn?’

‘Nee, dank je, zoek niet, ik kan zonder,’ zei de oude man in een poging zijn zoon tegen te houden.

‘Toch wel, vader, zeg me waar je de wijn hebt staan.’

Hij opende twee of drie kasten.

‘Doe geen moeite...’ zei de oude man. ‘Er is geen wijn meer.’

‘Hoezo, er is geen wijn meer?’ zei Dantès, die op zijn beurt verbleekte, en beurtelings naar de ingevallen, vale wangen van zijn vader en de lege kasten keek. ‘Had je dan geld tekort?’

‘Ik kom niets tekort, nu ik jou weer heb,’ zei de oude man.

‘Maar,’ stamelde Dantès, terwijl hij zich het zweet van het voorhoofd wiste, ‘ik heb drie maanden geleden toch tweehonderd frank voor je achtergelaten.’

‘Ja, ja, Edmond, dat is waar. Maar je had een kleine schuld aan onze buurman Caderousse vergeten. Hij heeft me eraan herinnerd, en hij zei erbij dat als ik niet voor je betaalde, hij zich door Morrel zou laten betalen. Dus je begrijpt, uit angst dat je dat in een kwaad daglicht zou stellen...’

‘Nou?’

‘Nou, toen heb ik betaald!’

‘Maar...’ riep Dantès uit, ‘ik was Caderousse honderdveertig frank schuldig.’

‘Ja,’ stamelde de oude man.

‘En die heb je betaald van die tweehonderd frank?’

De oude man knikte.

‘Zodat je drie maanden van zestig frank moest rondkomen,’ mompelde de jongeman.

‘Je weet hoe weinig ik nodig heb,’ zei de oude man.

‘God, vergeef me!’ riep Edmond uit, terwijl hij zich voor de grijsaard op de knieën wierp.

‘Wat doe je nu?’

‘Dat is hartverscheurend!’

‘Ach kom, je bent terug,’ zei de oude man met een glimlach. ‘Alles is alweer vergeten, want alles is nu goed.’

‘Ja, ik ben terug,’ zei de jongeman. ‘Ik ben terug met een mooie toekomst en wat geld! Hier, vader, pak aan, en laat dadelijk wat wijn halen!’

Hij leegde zijn zakken op de tafel: een dozijn goudstukken, vijf of zes écu van vijf frank en wat kleingeld.

De oude Dantès glunderde.

‘Van wie is dat?’ zei hij.

‘Van mij! Van jou! Van ons! Hier, haal eten in huis, wees gelukkig, maak je geen zorgen om morgen.’

‘Rustig maar,’ zei de oude man met een glimlach. ‘Als je het goedvindt, zal ik spaarzaam omspringen met je beurs. Als ze mij te veel ineens zien kopen, zouden ze kunnen denken dat ik op je terugkeer heb moeten wachten voor ik iets kon kopen.’

‘Je doet maar. En neem nu eindelijk een dienstmeisje. Ik wil niet dat je alleen blijft. Verder heb ik gesmokkelde koffie en heerlijke tabak in een koffertje in het ruim. Die krijg je morgen. Stil, daar komt iemand!’

‘Dat moet Caderousse zijn die gehoord heeft dat je terug bent en je zeker komt gelukwensen met je behouden thuiskomst.’

‘Bah, nog zo iemand die het ene zegt en het andere denkt,’ zei Edmond binnensmonds. ‘Maar dat doet er niet toe, hij heeft ons ooit een dienst bewezen en is dus welkom.’

Edmond had die laatste woorden nog niet gemompeld, of daar verscheen de donkere en baardige kop van Caderousse in de deuropening. Het was een man van midden twintig jaar. In zijn hand had hij een lap stof waar hij in zijn hoedanigheid van kleermaker de revers van een jas uit zou snijden.

‘Hé, ben je er weer, Edmond?’ zei hij met een sterk Marseillaans accent en een brede grijns die zijn ivoorwitte tanden liet zien.

‘Zoals je ziet, beste buurman, en mocht ik je ergens een plezier mee kunnen doen, graag,’ antwoordde Dantès, die maar met moeite de koelheid kon verbergen waarmee hij dat aanbod deed.

‘Dank je. Gelukkig heb ik niets nodig. Het zijn juist de anderen die mij soms nodig hebben.’

Dantès maakte een gebaar.

‘Dat slaat niet op jou, jongen,’ vervolgde Caderousse. ‘Ik heb je geld geleend, je hebt het me teruggegeven. Zo doe je dat als goede burens, en nu zijn we quitte.’

‘Je bent nooit quitte met iemand die je een dienst heeft bewezen,’ zei Dantès, ‘want al ben je hem geen geld meer schuldig, je blijft hem dankbaarheid verschuldigd.’

‘Genoeg daarover! Wat gebeurd is, is gebeurd. Laten we het liever over je behouden thuiskomst hebben, jongen. Ik was naar de haven gegaan om marron stof in te kopen, toen ik onze vriend Danglars tegenkwam.

“Hé, jij in Marseille?” vroeg ik.

“Ja, dat kan toch,” antwoordde Danglars.

“Ik dacht dat je in Izmir zat.”

“Had ook gekund, ik ben pas terug.”

“En waar is onze Edmond?”

“Die is vast bij zijn vader,” zei Danglars tegen me.

Toen ben ik langsgesproken voor het plezier een vriend de hand te drukken.’

‘Die goede Caderousse,’ zei de oude man, ‘hij mag ons zo graag.’

‘Nou en of ik jullie graag mag. Bovendien heb ik grote achting voor jullie, want fatsoenlijke mensen zijn dun gezaaid!’

En met een loense blik op de handvol goud en zilver die Dantès op de tafel had gelegd, vervolgde de kleermaker: ‘Jongen, het ziet ernaar uit dat je rijk wordt!’

Dantès zag de begerige flikkering in de donkere ogen van zijn buurman.

‘Ach, welnee,’ zei hij luchtig, ‘dat geld is niet van mij. Ik zei tegen mijn vader dat ik zo bang ben geweest dat hij iets tekort was gekomen toen ik weg was, en om mij gerust te stellen, heeft hij zijn beurs op tafel leeggeschud. Kom, vader, berg dat geld weer op in je spaarpot. Of het zou moeten zijn dat buurman Caderousse op zijn beurt geld nodig heeft, dan kan hij erover beschikken.’

‘Dank je wel, jongen,’ zei Caderousse, ‘ik heb niets nodig, goddank verdien ik genoeg om van te leven. Hou je geld maar, daar kun je nooit te veel van hebben. Maar dan nog ben ik je even dankbaar als wanneer ik je aanbod had aangenomen.’

‘Ik had het anders graag gedaan,’ zei Dantès.

‘Daar twijfel ik niet aan. Zeg eens, ik hoorde dat je in een goed blaadje staat bij monsieur Morrel, hè, slimmerik die je bent?’

‘Monsieur Morrel heeft altijd al een zwak voor me gehad,’ antwoordde Dantès.

‘In dat geval doe je er verkeerd aan om zijn uitnodiging voor het middageten af te slaan.’

‘Hoezo?’ zei de oude Dantès. ‘Had hij je dan te eten gevraagd?’

‘Ja, vader,’ hernam Edmond, die moest glimlachen om de verbazing van zijn vader die niet kon geloven dat zijn zoon zoveel eer waard was.

‘Waarom heb je die uitnodiging afgeslagen?’ vroeg de oude man.

‘Ik wilde zo snel mogelijk bij je terug zijn,’ antwoordde de jongeman. ‘Hoe sneller, hoe beter.’

‘Dat heeft die beste monsieur Morrel vast niet leuk gevonden,’ hernam Caderousse. ‘Wanneer je kapitein wilt worden, kun je je reder beter niet tegenspreken.’

‘Ik heb hem de reden van mijn weigering uitgelegd,’ hernam Dantès, ‘en volgens mij had hij er alle begrip voor.’

‘Nou, om kapitein te worden, moet je bij je bazen in het gevlei weten te komen.’

‘Ik hoop kapitein te worden zonder vleierij,’ antwoordde Dantès.

‘Zoveel te beter! Het zal al je oude vrienden plezier doen en ik ken iemand,

daarginds achter de citadel Saint-Nicolas, die er erg blij om zal zijn.'

'Mercédès?' vroeg de oude man.

'Ja, vader,' hernam Dantès. 'Nu ik je gezien heb en weet dat je het goed maakt en dat je alles hebt wat je moet hebben, zou ik, als je het goed vindt, naar het dorp van de Catalanen willen gaan.'

'Ga maar, jongen,' zei de oude Dantès. 'God zegene je met je vrouw zoals Hij me met mijn zoon heeft gezegend.'

'Zijn vrouw!' zei Caderousse. 'Je laat er ook geen gras over groeien, père Dantès! Dat is zij nog niet voor zover ik weet.'

'Nee,' zei Edmond. 'Maar het ziet ernaar uit dat ze het gauw zal worden.'

'Hoe dan ook,' zei Caderousse, 'je doet er in elk geval goed aan je te haasten, jongen.'

'Waarom?'

'Omdat Mercédès een mooi meisje is, en mooie meisjes komen geen aanbidders tekort, en zij al helemaal niet. Ze lopen haar bij dozijnen achterna.'

'Echt waar?' zei Edmond met een glimlach waarin enig onbehagen doorschermerde.

'O, zeker!' hernam Caderousse. 'Goede partijen zelfs, maar weet je: nu je kapitein wordt, zal zij er wel voor oppassen om je af te wijzen.'

'Waarmee je bedoelt,' zei Dantès, nog altijd ongemakkelijk glimlachend, 'dat als ik geen kapitein was...'

'Hè, hè!' reageerde Caderousse.

'Ach kom,' zei de jongeman, 'ik heb een hogere dunk van de vrouwen in het algemeen en van Mercédès in het bijzonder dan jij, en ik ben ervan overtuigd dat Mercédès me trouw zal blijven, of ik nu kapitein ben of niet.'

'Zoveel te beter!' zei Caderousse. 'Trouwen zonder vertrouwen is niet vol te houden. Maar daar wil ik het niet over hebben. Geloof me jongen, verlies geen tijd, ga snel naar haar toe en vertel haar over je mooie vooruitzichten.'

'Ik ga meteen,' zei Edmond.

Hij gaf zijn vader een kus, groette Caderousse en ging.

Caderousse bleef nog even. Toen nam hij afscheid van de oude Dantès, ging op zijn beurt naar beneden en voegde zich bij Danglars, die op de hoek van de Rue Sénac stond te wachten.

'En,' zei Danglars, 'heb je hem gezien?'

'Ik kom er net vandaan,' zei Caderousse.

'Heeft hij iets gezegd over zijn vooruitzicht kapitein te worden?'

'Hij praat erover alsof hij het al is.'

'Toe maar!' zei Danglars. 'Hij loopt wel erg hard van stapel, lijkt me.'

'Het schijnt dat monsieur Morrel het hem beloofd heeft.'

'Dan zal hij zeker wel blij zijn?'

‘En brutaal ook. Hij heeft me zijn hulp aangeboden alsof hij een hele piet is. Hij wilde me geld lenen alsof hij een bankier is.’

‘En je hebt geweigerd?’

‘Natuurlijk. Al had ik het beter kunnen aannemen, want de eerste zilverstukken die hij ooit in handen heeft gekregen had hij van mij. Maar nu heeft meneertje Dantès niemand meer nodig, want hij wordt kapitein.’

‘Ho, ho!’ zei Danglars. ‘Hij is het nog niet.’

‘Weet je, hij kan het maar beter niet worden ook,’ zei Caderousse, ‘anders valt er niet meer met hem te praten.’

‘Als we het echt willen,’ zei Danglars, ‘blijft hij wat hij is en wordt hij misschien zelfs nog minder.’

‘Wat bedoel je?’

‘Niets, ik praatte in mezelf. En is hij nog altijd verliefd op die Catalaanse schoonheid?’

‘Tot over zijn oren! Hij is naar haar toe, maar van die kant krijgt hij het nog moeilijk, of ik moet me sterk vergissen.’

‘Leg eens uit?’

‘Waarom zou ik?’

‘Het is belangrijker dan je denkt. Jij hebt het niet op Dantès, hè?’

‘Ik hou niet van verwaande kereltjes.’

‘Vertel me dan wat je van die Catalaanse weet.’

‘Ik weet niets met zekerheid, maar ik heb dingen gezien waaruit ik afleid dat de toekomstige kapitein op de weg naar de Vieilles Infirmes moeilijkheden te wachten staan.’

‘Wat heb je dan gezien? Zeg op.’

‘Telkens wanneer ik Mercédès in de stad heb gezien, werd ze vergezeld door een stoere Catalaan met vervaarlijke blik, een rode huid, bruin haar en een vurig voorkomen, die ze “mijn neef” noemt.’

‘Echt waar? En je denkt dat die neef haar probeert te versieren?’

‘Dat vermoed ik. Wat voor de duivel moet een stoere kerel van eenentwintig anders met een mooie meid van zeventien?’

‘En je zegt dat Dantès naar het dorp van de Catalanen is gegaan?’

‘Hij is net vóór mij vertrokken.’

‘Als we nou eens dezelfde kant uit gingen. Dan leggen we aan in La Réserve, en drinken we daar een glas lamalgue terwijl we op nieuws wachten.’

‘Wie moet ons dat nieuws dan brengen?’

‘We zitten op de route en we zullen op het gezicht van Dantès kunnen lezen wat er gebeurd is.’

‘Laten we gaan,’ zei Caderousse. ‘Maar jij betaalt.’

‘Da’s best,’ antwoordde Danglars.

Snel begaven ze zich naar La Réserve. Daar lieten ze zich een fles wijn en twee glazen brengen. Père Pamphile had nog geen tien minuten daarvoor Dantès voorbij zien komen. Toen ze zich ervan vergewist hadden dat Dantès in het dorp was, gingen ze onder het jonge groen van de platanen en esdoorns zitten, waarin een zwerm vogels vrolijk een van de eerste mooie lentedagen bezong.

Het dorp van de Catalanen

Op honderd pas van de plek waar de twee vrienden met op de horizon gerichte ogen en met gespitste oren de sprankelende lamalguewijn achteroversloegen, verhief zich achter een kale, door zon en mistral verweerde rotsheuvel het dorp van de Catalanen.

Op een dag was een geheimzinnige kolonie uit Spanje vertrokken en aangekomen op de landtong waar ze tot op heden is gebleven. Niemand wist waar die mensen vandaan kwamen, niemand verstond hun taal. Een van hun chefs kende een mondvol Provençaals en vroeg de gemeente Marseille om hun de barre kaap te geven, waar ze naar het voorbeeld van zeelui uit vervlogen tijden hun schepen aan land hadden getrokken. Het verzoek werd ingewilligd en drie maanden later was er een klein dorp verzezen rond de twaalf tot vijftien schepen van die zeezigeuners.

Het dorp ziet er vreemd en pittoresk uit – half Moors, half Spaans – en wordt tot op heden bewoond door afstammelingen van die eerste kolonisten. Sinds drie of vier eeuwen zijn ze trouw gebleven aan die kleine kaap waar ze als een vlucht zeevogels op waren neergestreken. Ze vermengden zich niet met de Marseillaanse bevolking, maar trouwden onder elkaar en bewaarden de zeden en de klederdracht van hun moederland, zoals ze ook de taal ervan hebben bewaard.

Onze lezers moeten ons door die ene straat van dit dorpje volgen, en met ons een van die huisjes binnegaan, vanbuiten door de zon getaand in de mooie kleur van dorre bladeren, eigen aan de gebouwen van de streek, en vanbinnen bestreken met een laagje witkalk, de enige opsmuk van Spaanse *posada's*.

Een mooi jong meisje met gitzwart haar en de fluwelige ogen van een gazelle stond met haar rug tegen een wand geleund. Tussen haar slanke vingers van klassieke vorm wreef ze een onschuldig heidetakje stuk, waar ze de bloemen van afrukte en de resten over de grond uitstrooide. Haar gebruinde, tot de elleboog ontblote armen, die geboetseerd leken naar de Venus van Arles, rilden van een koortsig ongeduld, en ze stampte op de grond met haar lenige en gewelfde voet, zodat men even de zuivere, trotse en uitdagerende vorm van haar been zag, gevangen in een roodkatoenen kous met grijs en blauw motief.

Op drie pas van haar zat een uit de kluiten gewassen jongen van een jaar of tweeëntwintig. Met zijn elleboog geleund op een oud wormstekig meubel deed hij zijn stoel hortend heen en weer schommelen. Hij keek haar half twijfelend

half gekrenkt aan. Zijn ogen waren één grote vraag, maar tegen de ferme, onverstoerbare blik van het meisje was hij niet opgewassen.

‘Luister, Mercédès,’ zei de jongeman. ‘Pasen komt eraan, wordt het geen tijd om te trouwen? Geef antwoord!’

‘Ik heb je al honderd keer antwoord gegeven, Fernand, en je moet wel een grote hekel aan jezelf hebben om het mij nog eens te vragen!’

‘Nou, als je wilt dat ik het geloof, zul je nog eens moeten herhalen dat je mijn liefde afwijst, ook al had die je moeders goedkeuring. Herhaal, al is het voor de honderdste keer, dat je niets om mijn geluk geeft, ja dat mijn leven of mijn dood niets voor je betekenen. Ach, God! Tien jaar heb ik ervan gedroomd je man te worden en nu zou ik de hoop die me doet leven moeten opgeven!’

‘In elk geval heb ik je nooit in die hoop aangemoedigd,’ antwoordde Mercédès. ‘Ga me nu niet verwijten dat ik ooit met je heb geflirt. Ik heb altijd tegen je gezegd: “Ik hou van je als van een broer, maar verlang van mij nooit iets anders dan die zusterlijke vriendschap, want mijn hart behoort een ander toe.” Dat heb ik je toch altijd gezegd?’

‘Ja, ik weet het,’ antwoordde de jongeman. ‘Je bent wreed genoeg altijd openhartig tegenover mij geweest, maar vergeet je dan dat het voor de Catalanen een heilige wet is onder elkaar te trouwen?’

‘Je vergist je, Fernand, het is geen wet, het is niet meer dan een gewoonte. Geloof me, je moet je niet op die gewoonte beroepen om je gelijk te halen. Bovendien ben je in de loting gevallen, Fernand. De vrijheid die je nu nog geniet, is maar schijn. Elk moment kun je onder de wapenen worden geroepen. Wat moet je met me aan als je eenmaal soldaat bent? Ik ben een arme wees, verdrietig en onbemiddeld. Alles wat ik bezit is een half vervallen hut waarin een paar versleten netten hangen, de armzalige erfenis die mijn vader aan mijn moeder heeft nagelaten, en mijn moeder aan mij. Vergeet niet dat ik sinds haar dood, nu een jaar geleden, zo wat leef van de liefdadigheid van anderen! Soms doe je alsof ik je ergens behulpzaam mee ben, maar dat is niet meer dan een excuus om je vangst met mij te mogen delen. En ik neem dat aan omdat je de zoon van een broer van mijn vader bent, omdat we samen zijn opgevoed, en vooral omdat het jou te veel pijn zou doen als ik weigerde. Maar de vis die ik ga verkopen en waarmee ik het geld verdien om het vlas te kopen dat ik spin, is liefdadigheid. Dat voel ik heel goed, Fernand.’

‘Wat doet het er toe dat je arm en eenzaam bent? Vanaf het moment dat je me beter bevalt dan de dochter van de hoogste reder of de rijkste bankier van Marseille. Wat hebben mannen als wij nodig? Een fatsoenlijke vrouw en een goede huismoeder. In wie vind ik beiden beter verenigd dan in jou?’

‘Ach, Fernand,’ antwoordde Mercédès hoofdschuddend, ‘een meisje wordt een slechte huismoeder en ze kan er niet voor instaan een fatsoenlijke vrouw te blijven, wanneer ze een andere man dan haar echtgenoot liefheeft. Stel je tevre-

den met mijn vriendschap, want nog eens: dat is alles wat ik je beloven en met zekerheid geven kan.'

'Ik begrijp het,' zei Fernand. 'Je ondergaat geduldig je ellende, maar je bent bang mijn ellende met mij te delen. Maar als jij van me houdt, Mercédès, zal ik mijn geluk beproeven. Jij zult me geluk brengen en ik zal rijk worden. Ik kan iets anders gaan doen naast de visserij: ik kan als hulp in een winkel gaan werken, ik kan mijn eigen zaak beginnen!'

'Je kunt niets van dat alles, Fernand. Je bent soldaat en je bent nu nog in het dorp, alleen omdat er geen oorlog is. Blijf dus visser. Koester geen dromen die de werkelijkheid alleen erger doen lijken, en stel je tevreden met mijn vriendschap, want iets anders kan ik je niet geven.'

'Goed, je hebt gelijk, Mercédès, ik zal zeeman worden. In plaats van de door jou verfoeide kledij van onze voorouders zal ik dan een zuidwester, een gestreepte kiel en een blauw vest met ankers op de knopen dragen. Zo moet een man zich uitdossen om bij jou in de smaak te vallen, is het niet?'

'Wat bedoel je?' vroeg Mercédès, terwijl ze hem streng aankeek. 'Ik begrijp je niet.'

'Ik bedoel dat je enkel zo hard en zo wreed tegen me bent omdat je op iemand wacht die zo gekleed is. Maar diegene op wie je wacht is misschien wispelturig, en als hij het niet is, dan is de zee het voor hem.'

'Ik dacht dat je een goed mens was, maar ik heb me vergist!' riep Mercédès uit. 'Je moet laaghartig zijn om uit jaloezie de goddelijke toorn over iemand af te roepen! Inderdaad, ik ontken niet dat ik op diegene wacht die je bedoelt en dat ik hem liefheb. En komt hij niet terug, dan zal ik dat niet wijten aan de wispelturigheid waar jij mee aan komt zetten; nee, ik zal zeggen dat hij is gestorven terwijl hij me liefhad.'

De jonge Catalaan maakte een nijdig gebaar.

'Ik begrijp het, je geeft hém de schuld dat ik jóú niet liefheb. Je wilt je Catalaanse mes met zijn dolk kruisen. Maar wat zul je daarmee bereiken? Dat je mijn vriendschap kwijtraakt als je verliest en dat je mijn vriendschap in haat ziet veranderen als je wint. Geloof me, ruzie zoeken met een man is niet de juiste manier om de vrouw te behagen die die man liefheeft. Nee, Fernand, je kunt je maar beter niet laten meeslepen door zulke lage gedachten. Aangezien ik je vrouw niet kan zijn, zul je er genoeg mee moeten nemen dat ik je vriendin en zuster ben, en trouwens...' En terwijl de tranen in haar ogen sprongen, vervolgde ze: 'Je hebt net gezegd dat de zee verraderlijk is... en hij is nu al drie maanden weg... en in die drie maanden zijn er heel wat stormen geweest.'

Fernand vertrok geen spier. Hij deed geen poging om de tranen te drogen die over Mercédès' wangen vloeiden, en toch zou hij voor elk van die tranen een glas van zijn bloed hebben gegeven. Die tranen vloeiden echter voor een ander.

Hij stond op, liep de hut op en neer en ging met onheilspellende blik en gebalde vuisten voor Mercédès staan.

‘Luister, Mercédès,’ zei hij, ‘voor de zoveelste keer: is dat je laatste woord?’

‘Ik heb Edmond Dantès lief,’ antwoordde het meisje koeltjes. ‘En geen ander dan Edmond zal mijn man zijn.’

‘En je zult hem altijd liefhebben?’

‘Zolang ik leef.’

Moedeloos liet Fernand het hoofd hangen en slaakte een zucht die op gekerm leek. Plotseling hief hij het hoofd weer op, met op elkaar geklemde tanden en trillende neusvleugels: ‘En als hij dood is?’

‘Als hij dood is, zal ook ik doodgaan.’

‘En als hij je vergeten is?’

‘Mercédès!’ riep een vrolijke stem vanbuiten. ‘Mercédès!’

‘Ach!’ riep het meisje uit, blozend van blijdschap en opspringend van liefde. ‘Zie je wel dat hij me niet vergeten is? Daar is hij!’

Ze vloog naar de deur en rukte die open met de uitroep: ‘Edmond, hier ben ik!’

Bleek en trillend deinsde Fernand terug, als een wandelaar bij het zien van een slang. Hij stootte tegen zijn stoel en zakte er weer op neer.

Edmond en Mercédès lagen in elkaars armen. De brandende zon van Marseille die door de deuropening naar binnen viel, deed hen baden in een golf van licht. Eerst zagen ze niets van wat hen omgaf. Een onmetelijk geluk zonderde hen af van de rest van de wereld, en ze spraken slechts met de halve woorden die de uitdrukking van een zo grote vreugde zijn dat ze eerder op uitingen van pijn lijken.

Opeens zag Edmond de onheilspellende gestalte van Fernand die zich bleek en dreigend in de schaduw aftekende. Met een onwillekeurige beweging bracht de jonge Catalaan zijn hand naar het mes aan zijn gordel.

‘O, pardon!’ zei Dantès, die op zijn beurt de wenkbrauwen fronste. ‘Ik had niet gezien dat we met ons drieën waren.’

Toen richtte hij zich tot Mercédès en vroeg: ‘Wie is die meneer?’

‘Meneer zal je beste vriend worden, Edmond, want hij is mijn vriend, mijn neef, mijn broer. Het is Fernand, de man van wie ik na jou het meest op de wereld houd. Herken je hem niet?’

‘O, jawell!’ zei Edmond.

Terwijl hij met zijn ene hand Mercédès vasthield, stak hij met een hartelijke beweging de Catalaan zijn andere hand toe.

In plaats van dit vriendschappelijke gebaar te beantwoorden, bleef Fernand echter sprakeloos en onbeweeglijk zitten, als een standbeeld.

Edmond liet zijn onderzoekende blik van de ontdane en bevende Mercédès naar de onheilspellende en dreigende Fernand gaan. Die ene blik was hem genoeg. Woede weldde in hem op.

‘Toen ik me zo haastte om bij je te komen, Mercédès, wist ik niet dat het was om hier een vijand aan te treffen.’

‘Een vijand!’ riep Mercédès uit, met een verstoorde blik op haar neef. ‘Een vijand? Bij mij? Edmond, als ik dat geloofde, dan zou ik je bij de arm nemen en met je naar Marseille gaan, ja ik zou dit huis verlaten en er nooit meer terugkeren.’

Fernands ogen schoten vuur.

‘En mocht je een ongeluk overkomen, Edmond,’ vervolgde ze, met eenzelfde onverstoorbare kalmte waaruit Fernand afleidde dat het meisje zijn snode gedachten volkomen had doorgrond, ‘dan klim ik op Kaap Morgiou en werp ik me met het hoofd voorover op de rotsen.’

Fernand werd lijkkbleek.

‘Maar je hebt het mis, Edmond,’ vervolgde ze, ‘je hebt hier geen vijand. Er is alleen Fernand, mijn broer, die je als een toegewijde vriend de hand zal drukken.’

Bij die woorden richtte het meisje haar strenge blik op de Catalaan die, alsof hij erdoor werd betoverd, langzaam op Edmond toe liep en hem de hand reikte.

Als een woeste maar machteloze golf was zijn haat stukgelopen op de dwingende invloed die deze vrouw op hem uitoefende. Amper had hij Edmonds hand aangeraakt of hij voelde dat hij alles had gedaan wat hij kon doen en vloog het huis uit.

‘O!’ kermde hij, terwijl hij met zijn handen in het haar rende als een bezetene. ‘Wie zal mij toch van die man bevrijden? Wat een ellende!’

‘Hé, Catalaan! Hé, Fernand! Wat ren je zo?’ hoorde hij een stem roepen.

De jongeman bleef op slag staan, keek om zich heen en zag Caderousse, die met Danglars onder een priemel aan een tafeltje zat.

‘Hé!’ zei Caderousse. ‘Waarom kom je niet even hier? Heb je dan zo’n haast dat je je vrienden niet even gedag kunt zeggen?’

‘Vooral wanneer ze een bijna volle fles voor zich hebben staan,’ voegde Danglars eraan toe.

Fernand keek beide mannen wezenloos aan en gaf geen kik.

‘Hij ziet eruit alsof hij een klap voor zijn kop heeft gekregen,’ zei Danglars, die Caderousse met zijn knie aanstootte. ‘Zouden we het mis hebben? Zou Dantès tegen onze verwachtingen in de overhand hebben bekomen?’

‘Verdraaid, daar wil ik meer van weten,’ zei Caderousse.

Hij richtte zich weer tot de jongeman en zei: ‘Luister, Catalaan, ga je verder of kom je bij ons zitten?’

Fernand veegde het zweet van zijn druipende voorhoofd en ging schoorvoetend het priemel binnen. In de schaduw en de koelte leken zijn zinnen en zijn lichaam enigszins tot rust te komen.

‘Goedendag,’ zei hij, ‘hebben jullie me geroepen?’

Hij viel meer dan hij ging zitten op een stoel bij de tafel.

‘Ik riep omdat je rende als een gek en ik bang was dat je jezelf in zee zou storten,’ zei Caderousse lachend. ‘Drommels, je hebt niet alleen vrienden om ze een glas wijn aan te bieden, maar ook om te beletten dat ze drie of vier pinten zout water binnenkrijgen.’

Fernand slaakte een zucht die op een snik leek en liet het hoofd op zijn polsen vallen, die hij op tafel had gekruist.

‘Kom, kom, Fernand,’ hernam Caderousse, die het gesprek opende met de ruwe botheid van volkslieden die uit nieuwsgierigheid elk gevoel van tact laten varen. ‘Ik moet zeggen dat je eruitziet als een verslagen minnaar!’

Daarop barstte hij uit in een grove lach.

‘Onzin!’ zei Danglars. ‘Een knaap van zijn kaliber is niet gemaakt om ongelukkig in de liefde te zijn. Je maakt een grapje, Caderousse.’

‘Helemaal niet,’ hernam Caderousse. ‘Hoor hem eens zuchten. Kom, kom, Fernand, kop op en geef eens antwoord. Het is niet aardig om niks te zeggen als je vrienden je vragen hoe het met je gaat.’

‘Met mij gaat het goed,’ zei Fernand, die zijn vuisten balde zonder op te kijken.

‘Aha, daar hebben we het, Danglars!’ zei Caderousse met een knipoogje naar zijn vriend. ‘De zaak zit zo: onze Fernand hier, een goede en brave Catalaan, een van de beste vissers van Marseille, is verliefd op een beeldschoon meisje dat Mercédès heet. Helaas blijkt het beeldschone meisje op haar beurt verliefd te zijn op de eerste stuurman van de Pharaon, en aangezien de Pharaon vandaag de haven binnengevallen is... Je snapt het wel.’

‘Nee, ik snap het niet,’ zei Danglars.

‘Onze arme Fernand heeft vast de bons gekregen,’ vervolgde Caderousse.

‘Nou, en wat dan nog?’ zei Fernand, die de ogen opsloeg en Caderousse aankeek als een man die een ander zoekt om zijn woede op te koelen. ‘Mercédès is haar eigen baas, of niet? Het staat haar vrij om lief te hebben wie ze wil.’

‘O, als je het zo opvat, is het een ander geval!’ zei Caderousse. ‘Maar ik dacht dat je een Catalaan was. Ik heb me laten vertellen dat de Catalanen geen mannen zijn om zich door een rivaal te laten ringeloren. Ik kreeg zelfs te horen dat juist Fernand vreselijk wraakzuchtig was.’

Fernand glimlachte meewarig.

‘Wie verliefd is, is nooit vreselijk,’ zei hij.

‘Arme jongen!’ hernam Danglars, die deed alsof hij uit het diepst van zijn ziel met de jongeman meevoelde. ‘Wat wil je? Hij had niet verwacht dat Dantès zo plotseling opnieuw zou opduiken. Hij dacht misschien dat hij dood was, of haar ontrouw was geworden, wie weet! Dergelijke dingen zijn des te pijnlijker wanneer ze ons onverwachts overkomen.’

‘Ach ja,’ zei Caderousse, die onder het praten almaar doordronk zodat de zware lamalgue hem naar het hoofd begon te stijgen. ‘In elk geval is Fernand niet de

enige die last heeft van de behouden thuiskomst van Dantès, is het niet, Danglars?’

‘Nee, je hebt gelijk en ik zou bijna durven zeggen dat hem dat ongeluk zal brengen.’

‘Nou ja, en wat dan nog,’ hernam Caderousse, die Fernand een glas wijn in-schonk en zichzelf voor de zoveelste keer bijvulde, terwijl Danglars amper aan zijn glas had genipt. ‘Ondertussen trouwt hij met Mercédès, de beeldschone Mercédès. Daar is hij uiteindelijk voor teruggekomen.’

Heel die tijd nam Danglars de jongeman met een indringende blik op en merkte dat de woorden van Caderousse op zijn hart druppelden als gesmolten lood.

‘Wanneer is de bruiloft?’ vroeg Danglars.

‘Dat staat nog niet vast!’ mompelde Fernand.

‘Nee, maar wel dat die er komt,’ zei Caderousse, ‘net zo zeker als Dantès kapitein van de Pharaon wordt. Nietwaar, Danglars?’

Bij die onverhoedse steek rilde Danglars en keek Caderousse onderzoekend aan of het om een welbewust pesterijtje ging. Op dat door de drank verdwaasde gezicht las hij echter niets dan afgunst. Hij vulde de glazen nog eens en vervolgde: ‘Goed dan, laten we dus drinken op kapitein Edmond Dantès, echtgenoot van die Catalaanse schoonheid!’

Caderousse bracht zijn glas met onvaste hand aan zijn mond en dronk het in één teug leeg. Fernand nam zijn glas en smet het tegen de grond.

‘Ho, ho, ho!’ hikkelde Caderousse. ‘Wat zie ik daar, boven op de heuvel, in de richting van het dorp van de Catalanen? Kijk jij eens, Fernand, je ogen zijn beter dan die van mij. Ik denk dat ik dubbel begin te zien, en je weet hoe verraderlijk wijn kan zijn. Ik zou zweren dat het een verliefd stel is dat hand in hand naast elkaar loopt. Godallemachtig! Ze hebben geen idee dat we ze kunnen zien, en daar staan ze elkaar af te lebben!’

Niet de geringste van de kwellingen op Fernands gezicht, dat zienderogen vertrok, ontging Danglars.

‘Ken je ze, Fernand?’ vroeg hij.

‘Ja,’ antwoordde die met verstikte stem. ‘Het zijn Edmond en Mercédès!’

‘Ach, het is niet waar!’ zei Caderousse. ‘Hoe kan het dat ik ze niet heb herkend! Hé daar, Dantès! Hé daar, toetebel! Kom even hier, en vertel ons wanneer jullie gaan trouwen, want Fernand hier is te trots om het ons te zeggen!’

‘Hou je kop!’ zei Danglars, terwijl hij deed alsof hij Caderousse, die zich met de balorigheid van een dronkaard uit het prieel naar buiten boog, wilde tegenhouden. ‘Kijk uit dat je niet omvalt en laat die twee rustig vrijen. Neem een voorbeeld aan Fernand, die heeft tenminste manieren.’

Fernand, door Danglars geprikkeld en tot het uiterste gedreven als een stier

door de banderillero's, zag eruit alsof hij nu eindelijk op hen afstormen zou. Hij was al opgestaan en leek zijn krachten te bundelen om zich op zijn rivaal te werpen. Mercédès verhief echter lachend en bevallig haar mooie kopje en liet haar stralende blik in het rond gaan. Toen herinnerde Fernand zich haar dreigement dat ze zou sterven als Edmond stierf, en geheel moedeloos liet hij zich weer op zijn stoel vallen.

Danglars keek beurtelings naar beide mannen: de een afgestompt door de drank, de ander overweldigd door de liefde.

'Met die beide stommelingen kan ik niets beginnen,' mompelde hij. 'Ik ben bang dat ik hier tussen een dronkaard en een lafaard zit. Aan de ene kant een nijdas die zich bezat met wijn in plaats van zich te bedwelmen met gal; aan de andere kant een dwaas die zich zijn liefde onder zijn neus laat wegkapen en niets beters weet te doen dan te huilen en te janken als een kind. En toch heeft hij ogen die fonkelen als de ogen van Spanjaarden, Sicilianen en Calabrezen, mensen die weten wat wraak betekent, en vuisten die een stier de kop kunnen inslaan met de kracht van een slagersbijl. Het ziet ernaar uit dat Edmonds geluksster het haalt. Hij zal het mooie meisje trouwen, kapitein worden en ons uitlachen, behalve...' Een gemeen lachje speelde om Danglars' lippen, en hij vervolgde: 'Behalve wanneer ik me ermee ga bemoeien.'

'Hallo!' riep Caderousse nog altijd, half opgericht en met zijn vuisten op de tafel steunend. 'Hallo, Edmond! Zie je je vrienden dan niet, of ben je nu al zo trots dat je niet met ze wilt praten?'

'Nee, beste Caderousse,' antwoordde Dantès. 'Ik ben niet trots, maar ik ben gelukkig, en geluk maakt blind, denk ik, meer nog dan trots.'

'Zo mag ik het horen! Dat is pas een verklaring,' zei Caderousse. 'Hé, hoe gaat het ermee, madame Dantès!'

Mercédès groette ernstig terug.

'Zo heet ik nog niet,' zei ze. 'In mijn land brengt het ongeluk om meisjes bij de naam van hun aanstaande te noemen voordat die hun man is geworden. Noem me dus alsjeblieft Mercédès.'

'Je mag het onze buurman Caderousse niet kwalijk nemen,' zei Dantès. 'Hij zit er niet zover naast.'

'Dus is de bruiloft binnenkort, Dantès?' zei Danglars, met een buiging naar beide jongelieden.

'Hoe sneller hoe liever, Danglars. Vandaag de huwelijksvoorwaarden bij mijn vader en morgen of op z'n laatst overmorgen het verlovingsdiner hier in La Réserve. Mijn vrienden zullen erbij zijn, hoop ik. Waarmee ik bedoel dat u bent uitgenodigd, Danglars. En dat ook jij erbij hoort, Caderousse!'

'En Fernand?' vroeg Caderousse met een besmuikt lachje. 'Hooft Fernand er ook bij?'

‘De broer van mijn vrouw is mijn broer,’ zei Edmond. ‘Mercédès en ik zouden het erg spijtig vinden als hij er dan niet bij zou zijn.’

Fernand deed zijn mond open om te antwoorden, maar zijn stem stakte in zijn keel en hij kon geen woord uitbrengen.

‘Vandaag de voorwaarden, morgen of overmorgen de verloving... verduveld, u hebt wel haast, kapitein.’

‘Danglars,’ antwoordde Edmond met een glimlach, ‘ik moet tegen u hetzelfde zeggen als wat Mercédès zojuist tegen Caderousse zei: spreek me niet aan met een titel die me nog niet toekomt. Dat zou ongeluk kunnen brengen.’

‘Neem me niet kwalijk,’ antwoordde Danglars. ‘Ik wilde alleen maar zeggen dat u wel erg veel haast lijkt te hebben. Allemensen, we hebben de tijd! De Pharaon kiest de eerstvolgende drie maanden geen zee.’

‘Een mens heeft altijd haast om gelukkig te zijn, Danglars, want wie langdurig heeft geleden, heeft de grootste moeite om in het geluk te geloven. Maar ik handel niet alleen uit egoïsme, ik moet nog naar Parijs.’

‘Toe maar, naar Parijs! En ga je daar voor het eerst naartoe, Dantès?’

‘Ja.’

‘Wat moet je verdraaid in Parijs?’

‘Ik ga niet voor mezelf. Ik vervul een laatste opdracht van onze arme kapitein Leclère. U begrijpt wel, Danglars, dat is heilig. Maar wees gerust, ik ga erheen en kom meteen terug.’

‘Ja, ja, ik begrijp het,’ zei Danglars hardop. En bij zichzelf voegde hij eraan toe: ‘Naar Parijs... zeker om de brief te bezorgen die de grootmaarschalk hem heeft gegeven. Verdraaid, die brief brengt me op een idee, een prachtidee! Ach, Dantès, beste vriend, je staat nog niet als nummer één op de monsterrol van de Pharaon.’

Toen wendde hij zich weer tot Edmond, die zich alweer verwijderde.

‘Goede reis!’ riep hij hem na.

‘Dank u!’ antwoordde Edmond, die omkeek en vriendelijk zwaaide.

Daarop vervolgden de twee geliefden hun weg, kalm en gelukkig als twee uitverkorenen die ten hemel varen.

Complot

Danglars keek Edmond en Mercédès na tot het liefdespaar om een hoek van het fort Saint-Nicolas was verdwenen. Toen hij zich weer omdraaide, zag hij Fernand die bleek en rillend op zijn stoel was teruggezakt, terwijl Caderousse een drinklied voor zich uit lalde.

‘Tja, mijn beste,’ zei Danglars tegen Fernand, ‘dat huwelijk maakt niet iedereen gelukkig, heb ik de indruk!’

‘Het maakt me wanhopig,’ zei Fernand.

‘Hou je dan van Mercédès?’

‘Ik aanbid haar!’

‘Allang?’

‘Sinds ik haar ken, heb ik altijd van haar gehouden.’

‘En je weet niets beters te verzinnen dan je de haren uit je hoofd te rukken in plaats van er iets aan te doen! Verduveld, ik dacht dat het er bij jullie anders aan toe ging!’

‘Wat moet ik dan doen?’ vroeg Fernand.

‘Weet ik veel. Het is niet mijn zaak, ik ben niet verliefd op mejuffrouw Mercédès, maar jij. Zoekt, zegt het Evangelie, en gij zult vinden.’

‘Ik had al gevonden.’

‘Wat dan?’

‘Ik wilde de man neersteken, maar de vrouw heeft tegen me gezegd dat ze zich van kant zou maken als haar verloofde iets overkwam.’

‘Ach wat, zoiets zeg je wel, maar doe je niet.’

‘Dan kent u Mercédès niet, meneer, waar ze mee dreigt, dat doet ze ook.’

‘Idioot!’ mompelde Danglars zachtjes. ‘Wat kan het mij schelen of ze zich al dan niet van kant maakt, als Dantès maar geen kapitein wordt.’

‘En nog voor Mercédès sterft, zal ik zelf sterven,’ vervolgde Fernand op beslissende toon.

‘Dat is pas liefde,’ zei Caderousse met dubbele tong. ‘Dat is liefde, of anders weet ik het niet meer!’

‘Komaan,’ zei Danglars, ‘je komt sympathiek op me over en ik wil je wel uit de nood helpen, de duivel mag me halen als het niet waar is, maar...’

‘Ja,’ zei Caderousse, ‘komaan.’

‘Beste kerel,’ hernam Danglars, ‘je bent driekwart dronken. Drink die fles nu

maar leeg, dan ben je het helemaal. Drink dus en bemoei je niet met onze zaken, want daarvoor moet je helemaal bij zinnen zijn.'

'Ikke dronken?' zei Caderousse. 'Kom nou! Ik kan er nog vier op, van die flessen van jou, ze zijn niet groter dan flesjes eau de cologne! Père Pamphile, wijn!'

Om zijn woorden kracht bij te zetten, hamerde Caderousse met zijn glas op de tafel.

'U zei dus, meneer?' vroeg Fernand, die gretig op het vervolg van de afgebroken zin wachtte.

'Wat zei ik ook weer? Ik weet het niet meer. Door die dronkenlap van een Caderousse ben ik de draad van mijn gedachten kwijtgeraakt.'

'Dronkenlap zoveel je wilt. Wee degenen wie de wijn vrezen, want die koesteren een of andere kwade gedachte en zijn bang dat de wijn die zal openbaren.'

Daarop begon Caderousse de slotregels van een destijds zeer populair liedje te zingen:

*'t Is al gespuis dat water eert,
Dat heeft de zondvloed ons geleerd.*

'U zei, meneer,' hernam Fernand, 'dat u me wel uit de nood wilde helpen. Maar, voegde u eraan toe...'

'Maar, voegde ik eraan toe... Om je uit de nood te helpen volstaat het dat Dantès niet trouwt met het meisje dat je liefhebt. En volgens mij kan het huwelijk evengoed afketsen zonder dat Dantès sterft.'

'Alleen de dood kan hen scheiden,' zei Fernand.

'Je praat als een kip zonder kop, vriend,' zei Caderousse. 'Danglars hier is een gewiekste kerel, een slimme vogel, een Griek. Hij zal je bewijzen dat je ongelijk hebt. Bewijs het, Danglars. Ik ben voor je opgekomen. Zeg tegen hem dat Dantès niet noodzakelijk hoeft te sterven. Het zou trouwens spijtig zijn dat hij sterft, Dantès. Een aardige jongen, ik mag hem graag, ikke, Dantès. Proost, op Dantès!'

Fernand stond ongeduldig op.

'Laat hem bazelen,' hernam Danglars, terwijl hij de jongeman tegenhield. 'Trouwens, hoe dronken hij ook is, hij zit er niet eens zo ver naast. Afwezigheid scheidt evengoed als de dood. Gesteld dat er tussen Edmond en Mercédès een gevangenis muur stond, dan zou die hen niet minder scheiden dan een grafsteen.'

'Ja, maar de gevangenis kom je ook weer uit,' zei Caderousse, die zich met het greintje bevattingsvermogen dat hem nog restte vastklampte aan het gesprek. 'En wanneer je uit de gevangenis komt en Edmond Dantès heet, dan neem je wraak.'

'Nou en?' mompelde Fernand.

'Bovendien,' vervolgde Caderousse, 'waarom zouden ze Dantès in de gevange-

nis gooien? Hij heeft niet gestolen, hij heeft niemand vermoord, hij heeft niemand doodgeslagen...'

'Hou je kop,' zei Danglars.

'Mijn kop houden! Waarom zou ik?' zei Caderousse. 'Ik wil gewoon dat iemand me uitlegt waarom ze Dantès gevangen zouden zetten. Ik mag Dantès graag. Proost, op Dantès!'

En hij sloeg het zoveelste glas wijn achterover.

Danglars zag de voortschrijdende dronkenschap in de suffige ogen van de kleermaker en wendde zich weer tot Fernand.

'Begrijp je nu dat het niet nodig is om hem te doden?' zei hij.

'Zeker, maar dan moet je wel, zoals u daarnet zei, een middel hebben om Dantès te laten arresteren. Hebt u dat middel?'

'Als je goed zoekt,' zei Danglars, 'vind je er wel een. Maar waar bemoei ik me verduveld mee? Het gaat me geen moer aan.'

'Ik weet niet of het u aangaat,' zei Fernand, en hij greep de ander bij zijn arm. 'Maar ik weet wel dat u een of andere persoonlijke reden hebt om Dantès te haten. Wie zelf haat, vergist zich niet in andermans gevoelens.'

'Een reden om Dantès te haten? Ik? Op mijn woord, ik heb er niet één. Ik zag dat je ongelukkig was, en je ongeluk heeft me geraakt, dat is alles. Maar als je denkt dat ik uit eigenbelang handel, adieu, beste vriend, zoek het dan zelf maar uit!'

Danglars deed alsof hij op zijn beurt wilde opstaan.

'Nee,' zei Fernand, die hem tegenhield. 'Blijf! Per slot van rekening kan het me niks schelen of u al dan niet iets tegen Dantès hebt. Ik kan hem niet luchten, daar kom ik rond voor uit. U vindt het middel en ik voer het uit, op voorwaarde dat er geen bloed hoeft te vloeien, want Mercédès heeft gezegd dat ze zich van kant maakt als Dantès wordt gedood.'

Caderousse, die zijn hoofd op de tafel had laten vallen, keek op en nam Fernand en Danglars met lodderige, wezenloze ogen op.

'Dantès doden!' zei hij. 'Spreekt hier iemand over Dantès doden? Ik wil niet dat hij wordt gedood, ikke. Hij is mijn vriend. Vanmorgen heeft hij me aangeboden om zijn geld met hem te delen, zoals ik mijn geld met hem heb gedeeld. Ik wil niet dat Dantès wordt gedood.'

'Wie heeft het erover dat hij dood moet, idioot!' merkte Danglars op. 'Het is toch maar een grap.' En terwijl hij Caderousse weer inschonk, voegde hij eraan toe: 'Drink op zijn gezondheid en laat ons met rust!'

'Ja, ja, op de gezondheid van Dantès!' zei Caderousse, die zijn glas in een paar slokken leegdronk. 'Proost! Proost! Ziezo!'

'Maar het middel,' zei Fernand, 'wat is het middel?'

'Heb je het dan nog niet gevonden?'

‘Nee, daar zou u voor zorgen.’

‘Dat is waar,’ hernam Danglars. ‘De Fransen hebben op de Spanjaarden voor dat de Spanjaarden almaar piekeren en de Fransen iets bedenken.’

‘Bedenk dan iets!’ zei Fernand ongeduldig.

‘Ober,’ zei Danglars, ‘breng mij een pen, inkt en papier.’

‘Een pen, inkt en papier!’ mompelde Fernand.

‘Ja, ik ben boekhouder. Pen, inkt en papier zijn mijn instrumenten, en zonder mijn instrumenten kan ik niets beginnen.’

‘Een pen, inkt en papier!’ riep nu ook Fernand.

‘Wat u vraagt ligt daar op dat tafeltje,’ zei de ober, en hij wees naar het gevraagde schrijfgerei.

‘Breng het dan hier.’

De ober nam het papier, de inkt en de pen, en zette alles op het tafeltje in het prieel.

‘Als je bedenkt dat je hier alles hebt waarmee je iemand kunt doden, met meer zekerheid dan wanneer je hem in een bocht in het bos opwacht om hem te vermoorden,’ zei Caderousse terwijl hij zijn hand op het papier liet vallen. ‘Ik ben altijd banger geweest voor een pen, een fles inkt en een blad papier dan voor een degen of een pistool.’

‘Die snuiter is niet zo dronken als hij lijkt,’ zei Danglars. ‘Schenk hem nog eens in, Fernand!’

Fernand vulde het glas van Caderousse, die als een verstokte drinker zijn hand van het papier verhief en naar zijn glas bracht.

De Catalaan volgde de handbeweging tot Caderousse, bijna geveld door de nieuwe lading alcohol, zijn glas weer op tafel neerzette, of liever gezegd liet terugvallen.

‘En?’ hernam de Catalaan, toen hij Caderousses laatste restje begripsvermogen zag verdwijnen na dat laatste glas wijn.

‘Ik zei dus,’ hernam Danglars, ‘dat iemand Dantès, na een reis waarbij hij Napels en Elba heeft aangedaan, bijvoorbeeld bij de officier van justitie zou kunnen aangeven als bonapartistisch agent...’

‘Ik zal hem aangeven!’ bracht de jongeman onbesuisd uit.

‘Ja, maar die aangifte moet je wel ondertekenen, en je wordt bovendien geconfronteerd met de persoon die je hebt aangegeven. Weliswaar doe ik je alle elementen aan de hand waarmee je je aanklacht kunt onderbouwen, maar Dantès blijft niet eeuwig in de gevangenis zitten. Ooit komt hij eruit, en de dag dat hij eruit komt zou ik niet graag in de schoenen staan van degene die hem erbij heeft gelapt.’

‘Ik wil niks liever dan dat hij ruzie met me komt zoeken!’ zei Fernand.

‘Ja, ja, en Mercédès? Mercédès, die je al zal haten als je zelfs maar per ongeluk haar teerbeminde Edmond een schrammetje toebrengt!’

‘Dat is waar,’ zei Fernand.

‘Nee, luister,’ hernam Danglars. ‘Als je voor dat middel kiest, dan is het stukken beter om gewoon deze pen te nemen, zoals ik nu doe, hem in de inkt te doppen en de bewuste aanklacht met de linkerhand te schrijven, zodat men het handschrift niet zal herkennen.’

Daarop voegde Danglars de daad bij het woord. Hij schreef met de linkerhand en in achteroverhellende letters, die helemaal niet leken op zijn gewone handschrift, de volgende regels die hij aan Fernand gaf, en die Fernand halffluid voorlas:

De heer Officier van Justitie wordt hierbij door een vriend van de troon en de godsdienst ter kennis gebracht dat een zekere Edmond Dantès, eerste stuurman van de Pharaon, een schip dat vanmorgen uit Izmir is binnengekomen na Napels en Portoferraio te hebben aangedaan, door Murat met een brief voor de usurpator werd belast, en dat hij van de usurpator een brief voor het Bonapartistisch Comité te Parijs heeft meegekregen.

Het bewijs van zijn misdaad kunt u verkrijgen door hem te arresteren, want die brief zult u óf op hem vinden, óf bij zijn vader, óf in zijn hut aan boord van de Pharaon.

‘Prachtig,’ vervolgde Danglars. ‘Zo zou je je veilig kunnen wreken, want er is geen enkel spoor dat naar je terugvoert, terwijl de zaak vanzelf aan het rollen gaat. Je moet de brief alleen nog vouwen zoals ik het doe en er *Aan de heer Officier van Justitie* opschrijven, en alles is in kannen en kruiken.’

Met een speels air schreef Danglars het adres.

‘Zeker, alles is in kannen en kruiken,’ riep Caderousse uit, die met een uiterste inspanning had meegeluisterd en instinctief begreep wat een dergelijke aanklacht aan ongeluk zou kunnen meebrengen. ‘Alles is in kannen en kruiken, maar het zou ook aartsgemeen zijn.’

Hij stak zijn arm uit om de brief te grijpen.

‘Kalm maar,’ zei Danglars, terwijl hij de brief buiten het bereik van zijn hand schoof. ‘Wat ik zeg en doe is gewoon voor de grap. Ik ben de eerste die het spijtig zou vinden als Dantès ook maar iets overkwam, die beste Dantès! Kijk, hier...’

Hij pakte de brief, verfrommelde hem in zijn handen en smet hem in een hoek van het prieel.

‘Zo mag ik het horen,’ zei Caderousse. ‘Dantès is mijn vriend en ik wil niet dat iemand hem kwaad doet.’

‘Ach wat, wie voor de duivel wil hem nou kwaad doen? Ik niet en Fernand evenmin!’ zei Danglars.

Hij stond op met een blik op de jongeman, die bleef zitten, maar loerde naar het in de hoek geworpen belastende blad papier.

‘Bestel in dat geval nog een fles,’ zei Caderousse. ‘Ik wil drinken op de gezondheid van Edmond en de mooie Mercédès.’

‘Je hebt meer dan genoeg gedronken, zuiplap,’ zei Danglars. ‘Als je doorgaat, zul je hier moeten blijven slapen, omdat je niet meer op je benen kunt staan.’

‘Ikke!’ riep Caderousse uit, terwijl hij opstond met de beledigde trots van een dronkenman. ‘Ikke niet op mijn benen kunnen staan? Ik wed dat ik tot in de klokkentoren van Les Accoules kan klimmen, zonder te wankelen op de koop toe!’

‘Top!’ zei Danglars. ‘Ik neem de weddenschap aan, maar voor morgen. Van-daag is het tijd om naar huis te gaan. Geef me dus een arm, dan stappen we op.’

‘Ja, laten we opstappen,’ zei Caderousse. ‘Maar daar heb ik je arm niet voor nodig. Kom je ook, Fernand? Ga je met ons mee naar Marseille?’

‘Nee,’ zei Fernand, ‘ik ga terug naar het dorp!’

‘Daar doe je verkeerd aan! Kom toch met ons mee naar Marseille!’

‘Ik heb in Marseille niets te zoeken, ik wil er helemaal niet naartoe!’

‘Bah, zoals je dat zegt! Je wilt niet, kereltje? Nou goed, je doet maar. Vrijheid, blijheid! Kom, Danglars, en laat dat heerschap maar naar zijn dorp terugkeren als hij dat zo graag wil.’

Danglars profiteerde van Caderousses plotselinge meegaandheid om hem mee te trekken richting Marseille. En om Fernand de mogelijkheid te bieden een kortere en gemakkelijker weg te kiezen, ging hij echter niet terug via de Quai de la Rive-Neuve, maar via de Porte Saint-Victor. Caderousse volgde hem wanke-lend, waarbij hij zwaar aan Danglars’ arm hing.

Na een twintigtal passen keek Danglars om en zag hoe Fernand het blad pa-pier opraapte en in zijn zak stopte. Daarop vloog de jongeman het prieel uit in de richting van Le Pilon.

‘Hè, wat doet hij nou?’ zei Caderousse. ‘Hij heeft ons voorgelogen. Hij zei dat hij naar het dorp ging, maar hij gaat naar de stad! Hé daar, Fernand! Je loopt ver-keerd, jongen!’

‘Je ziet dubbel,’ zei Danglars. ‘Hij loopt lijnrecht naar de Vieilles Infirmeries.’

‘Heus?’ zei Caderousse. ‘Ik zou anders gezworen hebben dat hij rechtsaf ging. Wat is die wijn toch verraderlijk.’

‘Kom, kom,’ mompelde Danglars. ‘Ik denk dat de zaak aan het rollen is. De rest komt vanzelf!’